

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zematstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 88.

Sreda, 4. novembra 1931.

Leto VI.

Prevelika zmaga an- gleške reakcije.

Tako velik politični preobrat, ka-
kor se je izvršil pri angleških volit-
vah v parlament, je presenetil ves
svet. Vajeni smo v orientalskih dr-
žavah na take fundamentalne pre-
obrate v »političnem« naziranju, kjer
odločajo razne metode izvrševanja
volitev.

Tu nas taki preobrat ne prese-
nečajo, ker vemo, da je na volitve
vplival moment, ki ni v zvezi s poli-
tičnim samoodločevanjem. Na Angle-
škem ne moremo govoriti o meto-
dah. Tam imajo krivičen volilni red,
ki je zlasti pri zadnjih volitvah, z ozi-
rom na parolo gospodarskega na-
cionalizma, preveč sijajno uspel v
korist konservativcev in njih zavez-
nikov.

Delavska stranka je bila v parla-
mentu katastrofalno potisnjena v
ozadje. Izguba pa ni tako strašna,
kakor kaže videz. Parlamentarno za-
stopstvo delavske stranke se je sicer
zmanjšalo za 80 odstotkov, toda gla-
sovi so nazadovale le za okoli 20 od-
stotkov, čeprav je delavska stranka
pri teh volitvah prvič nastopila od-
ločno proti angleškemu gospodar-
skemu nacionalizmu, ki ima namen,
pričeti borbo v gospodarstvu z osta-
limi državami predvsem z uvedbo
zaščitne carine. Zato se čudimo, ka-
ko morejo evropski šovinisti in drugi
meščanski krogi pozdravljati to re-
akcijo. Delavska stranka je v teku
dveh let svojega vladanja omilila na-
sprotnja med državami, delala je za
svetovni mir, hotela je iztrebiti mo-
reče posledice svetovne vojne. Po-
mirjevalno je vplivala ta zaničevana
delavska vlada na Balkanu. Vse to so
ogromne zasluge. Toda kljub vsem
tem akcijam in delnim uspehom je
po zmagi angleške reakcije zavlada-
lo huronsko veselje, češ, marksisti
so bili poraženi. To je slepa besnost,
ki ne vidi, da s to zmago vstaja an-
gleški gospodarski despotizem, da je
z njim zmagal mednarodni kapitali-
zem, ki mu je predvsem na tem, da
ne popusti od velikih vojnih bremen
niti pare in se tudi noče razorožiti.

Angleški parlament je izvoljen
pravzaprav za pet let. Vlade stran-
ke in skupine imajo štiri petine man-
datov, kar je za demokratični parla-
mentarizem neprijetno. Neprijetno je
konservativcem, da imajo v parla-
mentu tako majhno opozicijo, ker v
parlamentu ne bo pravega življenja
in mora interes prebivalstva na parla-
mentu propasti. Gotovo pa je, da
obstoječa vladna koalicija ne bo
mogla dolgo sodelovati, ker ideolo-
ško ni enotna. Vprašanje carine,
vprašanje nezaposlenosti itd. so
vprašanja, ki v najkrajšem času po-
stavijo Macdonalda in Snowdena
pred alternativo, ali naj še podpirata
konservativno stranko ali ne. Mac-
donald in Baldwin sicer trdita, da je
volilna zmaga zmaga narodne vlade,
toda, ko pridejo na dnevni red živ-
ljenska, praktična vprašanja, tedaj se
bo pokazalo, da volilna zmaga ni
zmaga narodne vlade, ampak zmaga
angleškega gospodarskega naciona-
lizma, ki ga zagovarja konservativ-
na stranka.

Turški zunanji minister obišče
Moskvo. Ruski zunanji komisar Lit-
vinov je bil v Ankori na obisku tur-
ških ministrov. Predsednik turške
vlade Ismet Paša je obljubil, da vr-
ne obisk v Moskvi. Seveda so med
obema državama najboljši prijatelji-
ski odnosi: sovjeti in turški abso-
lutizem.

„Prijatelj prirode“ — razpuščen

V št. 85. »Delavske politike« z
dne 24. oktobra 1931 ste priobčili na
1. strani, v 1. in 2. stolpcu članek
pod naslovom »Prijatelj prirode —
razpuščen«, v katerem se v zvezi z
razpustom imenovanega društva
omenja tudi moje osebo.

Sklicujoč se na določilo čl. 27.
zak. o tisku Vas vljudo pozivam, da
natisnete sledeči

popravek:

Izpričujem kot predsednik ljub-
ljanske podružnice »Prijatelj priro-
de« in kot član centralnega odbora
v Zagrebu, da niti centrala niti po-
družnica ni stopila nikdar v kako
zvezo z avstrijskim društvom »Na-
turfreunde« na Dunaju. Sklenilo se
je pač že l. 1930 na občnem zboru,
naj bi društvo »Prijatelj prirode« pri-
stopilo k društvu »Naturafrunde« na
Dunaju, to se pa ni nikdar izvedlo.
Ne prej ne slej ni bilo nobene zveze.

Glede trditve, da je podpisani vo-
ditelj organizacije v Dravski bano-
vini, stoji dejstvo, da je v Dravski
banovini pet podružnic: Maribor,
Hrastnik, Trbovlje, Ljubljana in Je-
senice. Centrala je v Zagrebu, od tam
dobivajo vse podružnice navodila in
smernice.

Zasebni nameščenci pred splošnim zni- žanjem plač.

Organiziran napad podjetnikov za znižanje mezd.

Zniževanje nameščenskih plač se
je vršilo že doslej, a le bolj na pret-
kan način. Predvsem so podjetniki
odpuščali bolj plačane in starejše
nameščence ter nameščali mlajše ob-
smešno nizkih plačah. Deloma se je
dosežala praksa umetnega zniževa-
nja plač tudi s preoblaganjem z de-
lom še zaposlenih nameščencev. Re-
dukcija plač se je torej izvajala suk-
cesivno, kakor so učili oni podjetniki
in teoretiki, ki uče, da je socialna
beda lek za ozdravitev gospodar-
stva.

Godila se je ta praksa tudi, če ni
bilo, recimo, dejanske potrebe.

Podjetniki hočejo sedaj preiti k
organiziranemu napadu na plače na-
meščencev. Na svoji zadnji seji so
se industrialci o tem posvetovali in
sklenili splošno znižanje name-
ščenskih plač. To, kar so doslej vr-
šili posamezni podjetniki, se bo vrši-
lo odslej organizirano. Predvsem
bodo ukiniteli novoletne remuneraci-
je, ki so bile običajne in tvorijo del
plače. In podjetniki bodo ta svoj
sklep lahko izvršili s silo svoje orga-
nizacije, dočim se nameščenci, ki so
še preslabo organizirani, temu nasi-
lju ne bodo mogli z uspehom upreti.
V državi je okoli stotisoč zasebnih
nameščencev, v organizaciji jih je pa
le okoli 5000, kar je očitno pre-

majhna sila, ki naj bi se uprla nasilju
takega viharja.

Industrialci hočejo pokazati, da
so voditelji gospodarstva, čeprav od-
klanjajo od sebe odgovornost za do-
sedanje stanje.

Ponovno smo že poudarili, da je
zniževanje nameščenskih in delav-
skih plač najslabše sredstvo za
povzdigo gospodarstva, kar potrjuje-
jo najpomembnejše znanstveniki na-
rodne gospodarstva, in najmanj v
deželah, kjer so plače neprimerno
nizke.

Plače nameščencev so pri nas v
primeri s plačami v drugih državah
znatno nižje. V primeri s plačami v
Nemčiji, ki je gospodarsko najbolj
tepena, znašajo plače v Avstriji 83
odstotkov, v Čehoslovaški 74 odstot-
kov, v Jugoslaviji pa le 39 odstotkov!
Kaj bi še govorili o drugih deželah,
kjer je položaj nameščencev še boljši
kakor v Nemčiji.

Celo oskrba kaznjencev velja pri
nas na teden 66.58 Din, dočim zaslu-
ži nad 40 odstotkov, na primer
tekstilnih delavcev, komaj 62 Din na
teden.

Kljub temu se bavijo podjetniki v
državi z namero, da še poslabšajo so-
cialni položaj nameščencev in delav-
cev.

Kam to vodi?

Bivši kralj Alfonz obtožen veleizdaje

ker je pristal na protustavno dikta-
turo.

Odbor španske konstituante, ki
ima preiskovati krivce diktature na
Španskem od Primo de Rivera dalje,
obtožuje dvajset osebnosti zaradi po-
litičnih prestopkov in bivšega kralja
Alfonza veleizdaje, če se dokaže, da
je pristal na protustavno diktaturo.
Veleizdaje so obtožene med navede-
nimi še tri osebe.

Imperializem še ni umrl.

Vsi težki politični konflikti, ki jih
je bilo po vojni že cela vrsta, nosijo
v sebi kal imperializma. Tudi največji
povojni konflikt na Kitajskem ni nič
drugega, kakor izrodek imperialistič-
nih teženj, kjer hočejo vse velesile
uveljavljati svoje interese, ki so jih
pridobile že pred vojno ali šele po
vojni. Prav je, da posreduje Društvo
narodov za miren sporazum, nikakor
pa ne gre, da bi velesile Anglija, Ze-
dinjene države, Japonska ali Rusija,
skušale prisiliti zbujačo se Kitajsko
h kapitulaciji in priznanju privilegijev
na Kitajskem.

V otežkočenju sporazuma med Ki-
tajsko in Japonsko so razvili v
Mandžuriji agitacijo za samostojnost
Mandžurije. Nastal je konflikt med
Rusijo in Japonsko, češ, da Rusija
podpira Kitajsko in da Rusija zbira
čete ob meji, da zasede mandžursko
železnico. To so stvari, ki utegnejo
položaj samo poslabšati in vesti k na-
daljevanju vojne.

Iz razvoja dogodkov sklepamo, da
ima tu vmes prste ameriški in ev-
ropski imperializem, ki mu ne diši
svoboden razvoj Kitajske, ker bi po-
stala s tem premočna in bi imperia-
listi ne dobili svojega deleža.

Ta politika utegne prinesiti novo
katastrofo, kakor jo je prinesla sve-
tovna vojna. Tudi pred vojno je bilo
geslo centralne Evrope: prosta pot
na Balkan in Bagdad, toda ta prosta
pot je vodila do Sarajeva in od tam
v francoski Verzajl, ki mora biti zla-
sti Evropi resen opomin, da je impe-
rializem nevarna stvar.

Moratorij v oborože- vanju.

Eno leto premirja v oboroževanju.

Na seji Društva narodov je bil
sprejet načelni sklep, da naj se dr-
žave izrečejo za enoletno ustavitev
oboroževanja. Vabilu se je odzvalo
mnogo držav. Nemčija, Francija,
Amerika, Belgija, Čehoslovaška in
druge države so že podale tozadev-
no izjavo. Moratorij torej prične l.
novembra 1931 in traja do l. novem-
bra 1932. — Ali ima Društvo naro-
dov tudi garancijo, da se ne bo vr-
šilo tajno oboroževanje?

Bernard Shaw in an- gleške volitve.

Izjava znamenitega angleškega pisa-
telja.Pisatelj Bernard Shaw je izjavil k
izidu angleških volitev:

»Dežela leži sedaj pred Macdo-
naldovimi nogami. Postavil se je na
čelo konservativne stranke, in deže-
la se je zbrala v ogromnih množicah
okoli njega. Sedaj treba počakati,
kaj bo mogel storiti. Za socializem ne
dela to nobene razlike. Kakšna raz-
lika je, če Rolle-Royce avtomobil
povozi gosi, ali so črne ali bele. Mac-
donald je imel velikanski presenetljiv
uspeh. Prevzel je velik riziko. Dvo-
mim, če je vedel, kako velik riziko
je bil.«

Senator Borah kan- didat za predsednika Zedinjenih držav?

Republikanska stranka v Zedinje-
nih državah sili senatorja Boraha, da
kandidira za predsednika Zedinjenih
držav pri prihodnjih volitvah. Borah
vendar meni, da proti Hooveru ne bi
zmagal, čeprav očita Amerikanci
Hooveru nesposobnost.

Henderson predse- dnik razorožitvene konference.

Za predsednika je bil Henderson iz-
voljen kot oseba.

Iz Hendersonove okolice poroča-
jo, da Artur Henderson ne namerava
odložiti predsedstva razorožitvene
konference, ki se bo vršila meseca
februarja leta 1932, ker je bil izvoljen
za predsednika kot oseba, ne kot de-
legat angleške vlade.

Angleške volitve.

Bistvo volitev.

Za poslance v angleški parlament se je borilo pri teh volitvah deset strank. Taka politična razcepljenost v Angliji ni običajna ter je bila z njo propaganda »nacionalni« koncentraciji jako olajšana.

Volilcev je imela Anglija pri teh volitvah 29.523.692, za 668.944 volilcev več, kakor leta 1929.

Leta 1929 so dobili konservativci 8.619.871 glasov (260 mandatov), delavska stranka 8.370.182 glasov (289 mandatov) in liberalci 5.284.900 glasov (58 mandatov). To so bile tri najvažnejše stranke.

Stranka mora za vsakega kandidata vložiti kavcijo 150 funtov (okoli 30.000 Din) in bo okoli 50 kandidatov izgubilo to kavcijo, ker zmagala kandidata, ki ima največ glasov v okrožju. Zaradi tega se je »narodna« koalicija, kjer je le bilo mogoče, zedinila na enega kandidata, tako da je koalicija kandidirala kot ena stranka.

Inozemstvo in volitve.

Rezultat angleških volitev ni napravil v inozemstvu ugodnega vtisa. Predvsem poudarja to francosko, ameriško in nemško časopisje. Angleški listi sicer trdijo, da bo zunanja politika ostala ista, ali koncept sedanje večine oznanja popolno perturbacijo gospodarske politike, ki bo napravila v mednarodnem prometu nove težkoče in zahtevala reforme, po katerih bodo prizadete zlasti trgovske države. O mednarodnih problemih bivaše angleške delavske vlade dosejanje kritike popolnoma molče.

Sodba slovenskih listov.

»Slovenec« pravi: Velikanska volilna zmaga konservativcev. Konservativci bodo tudi Macdonalda likvidirali.

»Jugoslovan« pravi: Triumfalna zmaga narodne vlade v Angliji. Velike ovacije Macdonaldu v Londonu.

»Jutro« pravi: Mogočna zmaga narodne slege v Angliji. Katastrofalen poraz opozicije.

»Slovenski Narod« pravi: Popolna zmaga angleške narodne vlade. Ogromen uspeh narodne slege in politične zavednosti angleškega ljudstva.

Torej povsod veselje nad zmago angleških konservativcev in mednarodnih bankirjev, neglede na mednarodno gospodarstvo, socialna vprašanja, razorožitev, sporazum med narodi in utrditev svetovnega miru. Veselje nad reakcijo, pa konec!

Revolucija v Braziliji. V Braziliji je nastala zopet revolucija, ki se naglo širi. Uprla se je najprej konjenica v Pernambucu. Glavno mesto Rio de Janeiro je brez zveze z zunanjim svetom. Vlada je pozvala čete na pomoč iz ostalih delov države.

Resnica o čehoslovaških občinskih volitvah

(Veliki uspehi socialne demokracije.)

Vsi naši meščanski dnevniki so prinašali v poročilih o čehoslovaških občinskih volitvah, ki so se vršile nedavno, pripombe, da je socialna demokracija v ČSR nazadovala, oziroma da je dosegla samo prejšnje stanje. Po poročilih, ki smo jih pa zdaj sprejeli in jih imamo lahko za uradna, je socialna demokracija, tako česka kot nemška, napredovala od pred dvema letoma se vršičih volitev v parlament za celih 10 odstotkov, ako pa se ozremo na zadnje občinske volitve, je pa uspeh kar sijajen in to zlasti v Veliki Pragi. In pri tem vlada pri občinskih volitvah toliko malenkostnih in krajinskih momentov, da lahko rečemo, da bi bila zmaga pri volitvah v parlament pod takimi izglede naravnost velikanska. Kaka je odvisnost pri občinskih volitvah, lahko vidimo v Zlinu, kjer je dobila takozvana lista Bat'ovih nametancev, ki jo je Bat'a osebno vodil, vse mandate v Zlinu razen enega.

Zlasti dobri so volilni uspehi v plzenjskem okrožju. Tu je dobila socialna demokracija dvakrat toliko glasov kakor agrarci, ostale stranke se pa s socialno demokracijo sploh meriti ne morejo. In ako pomislimo, da so škodove tovarne samo lanj odpustile 9000 delavcev in da se v tem dejstvu zrcali ostrina gospodarske krize v plzenjski župi, je lahko videti, kako trdna je stranka.

Na Češkem in na Moravskem je stranka povsod absolutno in tudi relativno napredovala. Zelo lepi so uspehi v okrožjih Hořovice, Kladno, v okolici Prage in drugod. Socialna demokracija je napredovala celo v onih krajih, ki so bili komunistične trdnjave. V Berounu je česka stranka pridobila 3 mandate (komunisti so dva izgubili), v Lysi ob Labi je postala najmočnejša stranka in bo izvolila župana, v Češkem Brodu ima 16 mandatov in župana, v Kolinu je najmočnejša in vodilna stranka. Zanimivo je, da je komunistična opozicija, ki je v Pragi svojo listo vezala z obema socialno-demokratskima, v Kladnu ohranila svoje pozicije proti napadom oficijelne polbiroja iz Prage.

Tudi Moravska, Slezija in Slovaška je dobro odrezala. V Spodnji Lhoti ima stranka zdaj vseh 15, v Přerovu 16 mandatov. V Žilini na Slovaškem je pridobila 400, v Nitri 300 glasov in je tu najmočnejša stranka. Hlin-kova klerikalna stranka je v celoti nazadovala in je izgubila okrog 30 % glasov.

Komunisti niso napredovali tako kakor je to želelo in pričakovalo meščanstvo, da oslabi socialno demokracijo; v Pragi so dobili komunisti sicer 8000 glasov več kakor pri zadnjih parlamentarnih volitvah, ali 11 tisoč manj kakor pri zadnjih občinskih volitvah in so izgubili s tem 4 mandate.

Narodni socialisti so bili pošteno tepeni. V Pragi so izgubili napram letu 1927 1952, napram parlamentarnim volitvam pa celo 10.170 glasov, torej toliko, kolikor jih je pridobila Liga Stricny. Sramota je to, da dobi lista človeka, ki ga je državni parlament proglasil za nepoštenega, v glavnem mestu kar 48.495 glasov, to je 37.337 glasov več od zadnjih občinskih, oz. 11.134 glasov več od zadnjih parlamentarnih volitev. Seveda koristila mu je ljudska neumnost. Njegov kandidat Pergler, katerega državnozbornski mandat so celo razveljavili, ker ni bil čeh. državljani, je vlekel, pomagala je pa tudi neprimerna politika Beneša, ki po poročilih Prage popolnoma nič ne ugaja socialistom in so radi nie volilci obrnili njegovi stranki hrbet. Pa tudi sicer so v občinah nastopali narodni socialisti proti socialnim demokratom in so se n. pr. pri volitvah župana vedno zvezali z meščani proti socialno demokratskima strankama. Stalno zasramujejo tudi »mednarodnost« in naglašajo svoj »narodni« socializem. In to se je zdaj maščevalo. Socialno demokratski stranki bosta pa odslej budno na paznji.

Meščanske stranke (agrarci, ljudska stranka in celo politična obrtniška stranka) so ohranile svoje pozicije. Fašist Gajda je po deželi nekaj pridobil v škodo nar. soci-

alistov. V Pragi je z vsemi težavami ohranil od dveh en sam mandat.

Pomemben je uspeh nemške socialne demokracije tako v Pragi kot na deželi. V Pragi je pridobila zdaj prvič en mandat. Drugod, kjer vlada kriza, je izgubila sicer po nekaj glasov v korist komunistov in nemških narodnih socialistov — hakenkreuzlerjev — ali po mestih je veliko več pridobila. Zlasti so uspehi lepi v Ustju nad Labo, v Podmoklych, v Tešinu, v Mor. Trebovi, v Mostu in drugod. Nemška socialna demokracija je slejkoprej najmočnejša nemška stranka v državi.

Poglejmo še rezultate v Veliki Pragi:

	1927	1931
glasov man.	glasov man.	
Česka soc. dem.	47.103 12	66.922 14
Nemška soc. dem.	1.982 —	3.987 1
Komun. opozicija	— —	1.174 —
Česki nar. social.	96.538 23	107.146 23
Komunisti	70.416 17	58.731 13
Obrtna stranka	26.634 6	23.843 5
Nar. demokrati	71.043 17	70.203 15
Domovinska stranka	7.316 2	8.506 2
Česka ljud. str.	25.532 6	27.214 6
Česki agrarci	6.745 2	8.289 2
Stricny-liga	11.158 2	48.425 11
Fašisti	9.473 2	5.458 1
Hišni posestniki	— —	1.063 —
Najemniki	9.773 2	7.458 2
Uradniki	— —	12.394 —
Obrtna str. (opozicija)	— —	1.191 —
Čurikova str. (kr. soc.)	— —	726 —
Nem. del. zajednica	10.444 3	10.380 2
Nem. vol. zajednica	2.268 —	5.150 1
Židje	8.205 2	8.707 2
Delovna stranka	12.561 3	— —

Delovna stranka se je združila z narodnimi socialisti, in zato je jasno, da so narodni socialisti, daši so obdržali v Pragi svojih 23 mandatov, izgubili tri mandate te stranke.

Socialno demokratski stranki sta dobili v Veliki Pragi skupno 70.909 glasov napram 49.085 glasovom v l. 1927, torej za celih 21.824 glasov, ali ako prištejemo še komunistično opozicijo, ki je z njima vezala svojo listo, celo za 22.998 glasov več kakor pred štirimi leti in pa tri mandate več. Po številu glasov je napredovala soc. demokracija iz četrtega na drugo mesto.

S—s.

Masaryk za politično moralo.

Važna izjava predsednika čehoslovaške republike.

Ob proslavi osvoboditve čehoslovaške republike je pozdravila predsednika Masaryka posebna deputacija parlamenta in vlade. Masaryk je v daljšem odgovoru preciziral tudi tole načelo:

»V zadnji dobi opažam pojave, proti katerim je treba odločno nastopiti. Našli so se ljudje, ki skušajo politiko zlorabiti za to, da bi si zagotovili oblast in da bi obogateli. S tem se uvajata v državno upravo korupcija in dobičaženost. To se mora za vsako ceno odstraniti. Tudi v politiki mora vladati moralo.«

Iz Masarykovih besed je posneti, da tudi v čehoslovaški politiki silijo v ospredje korupcionistični elementi, ki so najhujši grobokopi dobrih družabno-socialnih razmer.

Doma in po svetu.

Razorožitev se mora izvesti, ker je dolžnost držav in je to določba pakta Društva narodov, ki so jo zvezne države leta 1918 prostovoljno sklenile in sprejele v mirovne pogodbe. Države smejo biti oborožene le toliko, kolikor je potrebno zaradi varnosti in samostojnosti. Določba je sicer splošnega značaja in jo utegne vsakdo subjektivno razlagati. Zato je predvsem potreben temeljitejši sporazum med državami in jamstvo za mednarodno varnost, ki je v veliki meri stvar zaupanja. Na tej bazi se mora vršiti tudi bodoča razorožitvena konferenca. Preprečiti pa se morajo tudi tajna oboroževanja.

Pretirano stanarino naj znižajo. Mnogo je, če priznavajo v oblastvenih krogih, da je stanarina pri nas previsoka. Previsoka je lahko iz dveh razlogov. Preslabe plače in mezde ne prenese visoke stanarine, to je en razlog, ki je splošnosocijalnega pomena. Torej jako važen razlog. Drugi pa je ekonomskega značaja za hišne posestnike. Hišni posestniki so si namreč vtepli v glavo, da morajo imeti svoje nove ali stare hiše plačane v desetih do dvajsetih letih. Ta vzrok je vsekakor znan pod imenom spekulativno oduševstvo. Sedaj med volitvami ni bilo časa, da se vprašanje stanarin razčisti, pač pa se mora razčistiti pozneje. Tudi stanarina mora odgovarjati življenjskim razmeram prebivalstva. Inicijativa je tu, po volitvah pa na delo.

Zakaj je sladkor tako drag? Priloga beograjske revije »Narodno blagostanje« priobčuje poročilo o bilanci državne tovarne sladkorja na Čukarici. Videti je, da je znašal čisti dobiček tovarne za leto 1930-31: 16,1 milijonov Din napram Din 20,5 milijona v letu 1929-30. Zelo zanimiv je način razdelitve čistega dobička. 4% dobi uprava, 5% uradništvo, 5% rez. sklad, 10% sklad za obnovo, ostanek (76%) pa dobi finančno ministrstvo, ki je po bilanci edini upnik tovarne (23,2 milj. Din v bilanci za l. 1930-31). Člani upravnega odbora dobe za preteklo leto 642.000 dinarjev napram 1.024.000 dinarjem v prejšnjem letu. Teh članov je skupaj s predsednikom pet in tako dobi vsak po Din 128.400. In kolikor se lahko sodi po delu v državnih podjetjih je to delo prav malenkostno in nikakor ni vredno Din 10.000.— mesečno, zlasti ker so vsi gospodje upravniki svetniki že v drugih sijajno plačanih službah. In pravijo, da je kriza in da je treba varčevati. Našim železničarjem in drugim državnim nameščencem se znižujejo plače, plačevati morajo stanovanja — ta gospoda, ki hodi samo na seje — pa dobi toliko. In sladkor je tako drag. Saj ni čuda, kdo bo pa tej gospodi

Boris Lavrenjev — Iv. Vuk:

Enoinštirideseti.

10

Ruski roman iz državljanske vojne v Srednji Aziji.

Marjutka je sedela poleg tlečega mangala¹ in ni se več spominjala prebitega trpljenja.

Iz žepa je vzela priljubljeni kosček svinčnika, in jela tetovirati črke na papir ilustrirane priloge »Novega Vremena«, ki si jo je izposila od Kirgijke in na kateri je bila na celi strani natisnjena slika finančnega ministra grofa Kokovceva. Čez Kokovcevo visoko čelo in svetlo brado so se tetovirale Marjutkine vrste.

Okrog Marjutkinega pasu je bil, kakor prej, ovit čumbur, a njegov drugi konec je krepko vezal poročnikove roke, ki so bile prekrizane na hrbtu.

Marjutka je samo za trenutek razvezala poročnikove roke, da se je lahko najedel plova. Ali kakor hitro se je obrnil od kotla, ga je zopet vezala.

Rdeči vojaki so se hihitali.

— Tju, kakor da bi imela psa na verigi.

— Si se zatelebala, Marjutka? Veži, veži draga. Če ne, pride v negotovi čas, na preprogi — samoleteči Marija Morevna in ukrade draga.

Marjutka jih je ponižala s svojim molkom.

Poročnik je sedel, naslonjen s pleči ob stebel jurte. Sledil je z ultramarinovimi kroglicami za njenimi težkimi potezami svinčnika.

Nagnil se je z vsem telesom naprej in tiho vprašal:

¹ Mangal = žerjavica v posodi.

— Kaj pišeš?

Marjutka je poškilila izpod razpuščene rujave kodelje.

— Kaj te briga?

— Pišeš pismo? Narekuj mi, napišem ti ga.

Marjutka se je tiho nasmehnila.

— Glej ga, zvitorepca! To pomeni: razveži roke, da te česnem po gobcu in pobegnem? Nisi, sokol na takšno naletel, a tvoje pomoči ne potrebujem. Ne pišem pisma, nego pesmi.

Poročnikove trepalnice so se na stečaj odprle. Odmaknil se je od stebra.

Pe—smi? Ti pi—šeš pesmi?

Marjutka je prenehala mučiti svinčnik in je zardela.

— Kaj si zazijal? A? Misliš, če znaš plesat padekatre, da sem potem jaz kmečka bedakinja?

Nisem neumnjša od tebe!

Poročnik je razširil komolce.

— Med bedake te ne štejem. Samo čudim se. Ali je sedaj doba za pesmi?

Marjutka je odložila svinčnik. Potresla je z glavo, da so se ji rjavi lasje vsuli po plečih.

— Čuden človek si, če te tako pogledam! Po tvoje bi se morale pisati pesmi na pernicah? A če duša v meni kipi? ... Če bi rada zapisala, kako smo lačni in prezebli tavali po pešeni stepi? Tako napisala, da bi stiskalo ljudi v prsih? ... Vso kri vlagam v pesmi. Samo objaviti jih nečejo. Govorijo mi, da se moram učiti. A kje naj vzamem čas za učenje? Od srca pišem, preprostol

Poročnik se je rahlo nasmehnil.

— Prečitaj mi! Zelo sem radoveden. Na pesmi se razumem.

— Ne boš razumel. Kri v tebi je gosposka. Navajena vijolic in rož. Tebi je treba napisati o cveticah, o ženskah, a meni vse le o bednih ljudeh, o revoluciji, — je žalostno zamrmrala Marjutka.

— Zakaj bi ne razumel? — je odgovoril poročnik. — Mogoče so mi pesmi tuje po vsebini, ali človek človeka razume je vedno mogoče.

Marjutka je neodločno obrnila list z obrazom Kokovceva. Zamislila se je.

— Hudir te vzemi, poslušaj! Samo ne smeš se mi. Tebi je najbrž dal očka do dvajsetega leta guvernantke, da so te učile, a jaz sem sama prišla do vsega.

— Ne! ... Častna beseda, ne bom se smejal!

— Potem poslušaj! Tu je vse napisano, kako smo se bili s kozaki, kako smo pobegnili v stepe.

Marjutka je zakašljala. Znižala je glas do basa in sekala besede in pri tem grozovito obračala oči:

Ko kozaki nastopili —

carske svite trinogi,

s kroglicami smo jih sprejeli

junaki — rdeči vojaki mi.

Bilo mnogo je kozakov,

trebalo umaknit se.

Jevsjukov, s krepkim sunkom

pretrgal sodrgo, ukazal je.

Bili smo jih z mitreljezo —

če poginem, kaj za to.

Padla vsa je naša četa,

v stepe dvajset nas ušlo.

plačeval sejnine? Zato — potrebna je nujna remediura. —st—

Da, delavci so socijalistični voditelji. Pred dnevi si je dovolil eden izmed ljubljanskih meščanskih dnevnikov opazko, češ, kako malo šolske izobrazbe imajo predstavniki svetovnega socijalističnega gibanja. Pri tem našteva posamezne, ki so izučeni ključavničarji, tiskarji, mizarji itd. Da, res so to in so tudi ponosni na to. Res pa je tudi, da ti rokodelci, ki so se ob svoji marljivosti in znanjaželjnosti sami nadalje izobraževali, danes rešujejo kot ministrski predsedniki in razni ministri svetovno gospodarstvo in posamezne države, ki so jih upropastili oni gospodje, ki se tako radi postavljajo s svojimi natovorjenimi diplomami. Da, res je, pošteni rokodelci so predstavniki socijalističnega gibanja.

Zopet zrakoplovna nesreča. Dne 29. minulega meseca se je pripetila pri Splitu nova zrakoplovna nesreča, pri kateri priliki je zgubilo življenje pet ljudi-vojakov, med njimi tudi Slovenec pilot-učitelj Kralj Igo, najmlajši brat umetnikov bratov Franceta in Toneta Kralja. Spominjamo se jih!

Preferenčne carine za kmetijske pridelke. V Ženevi imajo odbor evropske komisije, ki hoče preštudirati uvedbo preferenčnih carin za kmetijske pridelke. Te carine so vezane na dogovorjene kvote, za preostanek pa so določene »varnostne« carine. V odboru je zastopanih 18 držav, med katerimi so Jugoslavija, Bolgarska, Grčija, Turčija in Poljska. To je agrarno vprašanje, ki se v okviru Evrope ne da rešiti drugače, kakor če se navijajo cene kmetijskim pridelkom nad svetovno tržno ceno.

Novi bolgarski ministrski predsednik za sporazum s sosedi. Predsednik vlade Mušanov se je izrekel na seji sobiranja v sredo za sporazum s sosedi. To je po dolgih letih povsem nova melodija bolgarske vlade.

Kakšno je bilo Bethlenovo gospodarstvo. Sedaj kidajo avgijev hlev bivšega ministrskega predsednika grofa Bethlena. Poslanec dr. Rossay je ostro kritiziral finančno ter gospodarsko politiko Bethlenovo. Izjavil je, da je Bethlen leta in leta izdajal napadna poročila, s katerimi je zavajal narodni parlament, državo pa je zadolževal. Preiskava je ugotovila, da je Bethlen samo 30 procentov tiskovnega fonda porabil za tisk, med tem ko je ostalih 70 procentov šlo za politična podkupovanja časopisov. Bethlen je tudi subvencioniral številne privatne družbe, pri čemur je država utrpela silne izgube.

Sloviti rentgenolog profesor Holz-knecht je na Dunaju umrl 59 let star. Holz-knecht je bil neumoren raziskovalec v rentgenologiji in se je mnogo-krat zastrupil ter si je ponovno moral dati amputirati telesne ude; pred meseci je zgubil desno roko.

Skrajšanje vojaške službe je obljubil čehoslovski vojni minister. Vojaško službovanje v Čehoslovski traja doslej 18 mesecev.

Hitlerjevci pretijo socijalistom z umori v slučaju, da pridejo na vlado. »Vorwärts« odločno protestira proti govoru, ki ga je imel bivši türinški minister Frick v Frankfurtu, katerega se mora smatrati kot poziv k umoru delavskih funkcionarjev. Frick je med drugim rekel: Po vzgledu ter italijanskem vzorcu bodo narodni socijalci 24 ur potem, ko bodo prevzeli moč, marksizem iztrebili, kar se ne bo zgodilo potem policije ali zakonitim potom, temveč potom ljudske jeze, pri čemur bo seveda nekoliko deset tisočev marksističnih funkcionarjev prizadetih.

Macdonald se zahvaljuje za zmago. Ali je naiven, ali ga peče vest? Macdonald je izdal oklic, v katerem se zahvaljuje za izkazano zaupanje vladi. Delavski stranki pravi v svojem oklicu, da njegovi politični prijatelji, ki so doživeli tak nenavaden poraz, in tisti, ki so tako pogumno in z zaupanjem pripomogli k njihovi zmagi, naj bodo prepričani, da njih triumf ni naperjen proti interesom delovnega ljudstva. Če le ni to zadnji politični Macdonaldov oklic?

Maribor.

Premestitev s. Bahuna. V petek, dne 30. oktobra t. l., je sprejel s. Bahun dekret, s katerim je bil brzojavnim potom premeščen iz dosedanje železniške službene ednice (Maribor, glavni kolodvor) v stanico »Kra-ljevo«, v beograjski želez. direkciji. Kaj je napotilo ljubljansko železniško direkcijo, da je premestila družinskega očeta, 60 letnega uslužbenca, ki služi že 30 let pri železnici, v tako oddaljeno postajo, ni znano.

Osemčlanska družina še vedno prenočuje na prostem v Tomšičevem drevoredu. Dne 17. septembra t. l. je bila, kakor smo že svoječasno poročali, v Tomšičevem drevoredu tik ob glavni cesti deložirana delavska družina, ki šteje 8 članov. Pred očmi oblasti in hišnih posestnikov, od katerih se mnogi kaj radi sprehajajo po Tomšičevem drevoredu, zmrzuje torej v sredini mesta že poldrugi mesec 6 otrok v starosti od enega do 12 let. Roditelja se trudita dan in noč, da bi preskrbela kakršnokoli stanovanje in da bi s tem rešila svoje otročiče pred mrazom, kajti zima pritiska od dneva do dneva hujše. Toda ves njihov trud je zaman. Skoraj ni hiše v Mariboru in bližnji okolici, pripoveduje nesrečna mati, kjer bi ne bila poskusila poiskati stanovanja. Večinoma povsod, kjer je vprašala pri hišnih lastnikih, pa je bilo prvo vprašanje, če so v družini otroci! In čim je povedala, da ima šest otrok, takoj so jo povsod odslovili. Družinskega očeta, ki je sicer miren in potrpežljiv delavec, se zadnje čase polšača obup. Vse to seveda ne briga hišnih lastnikov, ki sede lepo na gorkem in premljujejo, kako bi dosegli znižanje davkov odnosno povišanje najemnine. Ko je mestna občina v svojem proračunu 1930-31 vstavila postavko v znesku 1.000.000 Din za gradbo stanovanj, so se hišni lastniki po svojem društvu takoj pritožili na ministrstvo ter s tem zavlekli zidanje zasilnih stanovanj. Nedavno tega smo čitali poziv bana dravske banovine hišnim lastnikom, v katerem je g. ban dr. Marušič apeliral na hišne gospodaje, da znižajo najemnino. Kakor se doznava, so se temu pozivu odzvali trije hišni lastniki! To žalostno dejstvo bo, upamo, uverilo tudi bansko upravo, da hišni lastniki po veliki večini ne poznajo družega kot svoj lastni profit. V času neznosne gospodarske krize, pri čemur so posebno prizadeti delavci in nameščenci, smejo hišni lastniki poljubno odirati svoje najemnike, ker vedo, da nimajo slednji nobene zakonite zaščite. Apeliramo in pričakujemo od banske uprave, da ne poskuša več z apelom vplivati na hišne lastnike, temveč, da izda nemudoma deželni zakon, ki bo onemogočil navijanje najemnine in maksimiral cene. Vnešeno pa mora biti tudi določilo, s katerim se bo prisililo hišne lastnike, da sprejmejo v svoja stanovanja tudi družine z otroci. Banska uprava naj upošteva, da bi morali biti tudi najemniki enakopravni državljani, ki zato zahtevajo, da se jih zakonito zaščiti v gori navedenem smislu. Da takšna zahteva ni pretirana, menda najbolj priča slučaj navedene družine, ki je pravcati škandal današnje dobe.

»Svoboda« priredi v sredo, 4. novembra, ob 8. uri zvečer v društvenih lokalih (Slomškov trg 6/1) zanimivo predavanje o sodobni kapitalistični organizaciji industrije. Predaval bo s. Teplý. Želimo, da čim več članov obišče to zanimivo predavanje. Pripeljite s seboj tudi znance.

Nameravan shod, ki bi se bil moral vršiti minulo soboto v hotelu »Orel«, je policija prepovedala. Na shod je prišlo mnogo kmetov in duhovnikov, ki so se nato okrepčali v gostilniških lokalih z dobrim vinom in zapeli nekaj slovenskih patrijotičnih pesmi.

Hišna preiskava v Cirilovi tiskarni. Minuli ponedeljek je tukajšnja policija izvršila hišno preiskavo v Cirilovi tiskarni ter v uredništvu in upravi »Slovenčeve« podružnice na Koroški cesti.

Lep napredek knjižnice Prosvetnega odseka Delavske zbornice. V knjižnici Prosvetnega odseka ekspoziture Delavske zbornice v Mariboru je bilo meseca oktobra izposojenih 1728 leposlovnih, 120 znanstvenih knjig, 1032 obiskovalcem, in sicer: 621 slovenskih, 78 srbohrvatskih, 1132 nemških in 17 iz raznih drugih jezikov. Skupaj torej 1848 knjig. Na novo pa se je vpisalo 44 članov. **Toplo priporočamo delavcem, da se pridno poslužujejo lepih knjig, ki so jim v tej knjižnici za mal denar na razpolago.**

Preselitev knjižnice Prosvetnega odseka Delavske zbornice. Okrog 15. t. m. se bo preselila Knjižnica Prosvetnega odseka Delavske zbornice v svoje nove poslovne prostore v palačo OUZD v Sodni ulici. Istotja se bo iz dosedanjih prostorov preselila tudi tukajšnja ekspozitura Delavske zbornice.

Repertoar mariborskega gledališča. Torek, 3. novembra, ob 20. uri: »Mayerling« Ab. C.

Sreda, 4. novembra ob 20. uri: »Konec poti.« Ab. A.

Četrtek, 5. novembra ob 20. uri: »Volpone.« Ab. B.

Mariborsko gledališče. V torek, 3. t. m., se bo ponovila zanimiva zgodovinska žalostna igra »Mayerling« za ab. C. — »Konec poti«, pretresljiva angleška vojna drama, ki je v Mariboru popolnoma uspela in jo štejejo med najboljše letošnje dramske predstave, se bo prvič ponovila v sredo, 4. novembra, za ab. A. — V četrtek, 5. t. m., se bo uprizorila klasična komedija »Volpone« za ab. B. — Pripravlja se v dramo Cankarjeva znamenita drama »Kralj na Betajnovi« v režiji J. Koviča, v opereti pa Zellerjeva divnomelodijozna in zabavna opereta »Ptičar« v režiji P. Rasbergerja.

Mila Favai, Glavni trg 11 (preje Badl) se priporoča z veliko zalogo dežnikov, drobnarije, aktovk, nahrbtnikov, kovčegov, kozmetike. Najnižje cene!

Manufaktura, kožuhovina, trenškot, Hubertus-plašči, usnjene suknje, pletenine L. ORNIK, Maribor, Koroška cesta 9. Plačilne olajšave.

SREČKE državne razredne loterije se dobe sedaj tudi v štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg 6. Sodruži, tam jih kupujte!

Pisarne, industrijska podjetja, šolska vodstva, kupujte edino v naši papirnici, Slomškov trg 6.

Celje.

Tuji v oktobru. V preteklem mesecu je prišlo v Celje 1107 tujcev. Po državni pripadnosti je bilo 705 Jugoslovancev, 124 Avstrijcev, 57 Nemcev, 39 Čehoslovakov, 24 Italijanov, 10 Madžarov, 4 Rusi, 4 Poljaki, 3 Francozi, 2 Kitajci ter 1 Rumun. Iz tega je razvidno, da Celje postaja važno tujsko-prometno mesto.

Razpis službe strojne mehanike. — Mestna občina razpisuje službo strojne mehanike za mestni vodovod. Prošnje naj se vložijo do 15. novembra. Natančneje na uradni deski mestnega magistrata.

Pasja steklina v mestu. Mestno načelstvo razglasa, da je pri g. Stigerju na Ljubljanski cesti št. 18 bila uradno ugotovljena pasja steklina. Ker so Stigrovi psi zadnje čase večkrat nezavarovani tekali okoli njegovega posestva, obstoja možnost, da so ugrizli kake osebe ali živali, ki so sedaj izpostavljeni nevarnosti obolenja na steklini. Zato se vsako poziva, ki za tak slučaj ve, da to nemudoma javi mestnemu načelstvu. Steklina je zahtevala v neki sosedni občini že človeško žrtev in še ni pnehala. Mestno načelstvo torej upravičeno opozarja prebivalstvo, da se izdanih naredb točno drži, ker je edino na ta način možno zatiranje za ljudi in za živali tako nevarne kužne bolezni.

Hlod mu je padel na nogo. 26 letnemu hlapcu Jerneju Rigi je padel težek hlod na nogo pri nalaganju lesa. Težko ponesrečenega so pripeljali v javno bolnico.

Trbovlje.

Čim večja storitev — tem manjši zaslužki. Po zadnji redukciji rudarskih plač, katere je TPD enostavno diktirala rudarjem, je postal za našega rudarja položaj obupen. Celotni prejemki so se nekaterim skrajšali za okroglo 40 odstotkov, drugim zopet manj, tako da so se po ugotovitvah rudarjev samih prejemki znižali za 25 odstotkov, kar znači eno celo četrtino. Ali so se morda tudi življenske potreščine v tej meri pocenile? To bodo vedeli rudarji sami najbolje in pa tudi obrtniki, ki delajo tako sijajne »kšefte«, ki se pa do danes še niso dokopali do spo-

Cena: Majhne steklenice Din 10.—, srednje steklenice Din 26.—, veliko steklenice Din 62.—. Dobiva se povsod.

znanja, da je tudi njih eksistenca odvisna od žuljavih rok rudarjev. Kakor je že od nekdaj pri TPD navada, da pusti gotovi partiji več zaslužiti kakor ostalim svojim rudarjem, da potem lahko te zaslužke v javnosti kaže in se izgovarja, da lahko zasluži, kdor je priden in hoče delati. Tako je tudi sedaj ena partija na Zapadnem okrožju zaslužila Din 100.34. Seveda je to samo edino ena in nobene več pri celem rudniku. Ta bo tudi gotovo služila za perjanico, ki jo bodo skušali natakati ostalemu delavstvu, da se bo lahko enemu ali drugemu, ki se bo pritožil, da ne more niti takozvanega »herenšihla« zaslužiti, reko: Zakaj pa oni lahko, delajte, pa boste zaslužili! — To pa zveni tako, kakor bi bili vsi ostali rudarji sami lenuhi. Da pa ni stvar taka, nam dokazuje naslednji žalostni slučaj. Ker primanjkuje v jami lesa za zavarovanje stropov in prog, gleda vsak, da ga dobi kolikor mogoče, da si lahko tem bolj zavaruje delovni kraj in tudi svoje življenje. Pri razdelbi lesa se rudarji med seboj prepirajo, kdo ga bo dobil prej in več in dostikrat pride tudi do dejanskega obračunavanja. Pred kratkim je en rudar drugega ugriznil v prst in mu tako odvzel les. Sedaj pa naj še kdo reče, da niso naši rudarji navdušeni za delo, če se že za les v jami grizejo. — Po vsem tem bi pač vsak pameten človek mislil, da bodo tako navdušene delavce vendar tudi boljše plačali, ker menda ni noben podjetnik tako srečen, kakor ravno TPD, da bi imel tako pridne delavce. Ali vsem delavcem znana stara pesem podjetnikov je: Čim večja storitev, tem manjši zaslužki.

Jesenice.

K jeseniškemu shodu 1. nov. 1931.

Da ne bo nejasnosti, naj sledi nekaj pojasnil delavski javnosti, zakaj sem se oglasil k besedi na shodu 1. novembra t. l. na Jesenicah.

Kakor drugi, sem se udeležil tudi jaz tega shoda v kinu »Radio« po generalnem sestanku kovinarjev, ki smo ga imeli v dvorani »Delavskega doma« in na katerem sem poročal o novi kolektivni pogodbi. Velik del nas kovinarjev je iz našega sestanka odšlo na shod. Kaplan Križman je z okrog 15 svojimi pristaši neprestano kričal, da hočejo svobodno Jugoslavijo itd. Ko sem vse to slišal in pozneje slišal tudi fraze govora kaplana Križmana, sem smatral za potrebno, da odprem oči našim kovinarjem in jim osvežim spomin, kajti smešni bi bili, ako bi pozabili vse, kar se je bilo že enkrat zgodilo. Obračunal sem s to demagogijo in vprašal kovinarje:

Ali ste jeseniški kovinarji pozabili, kaj je svoječasno pisal klerikalni »Večerni list«, ki je s podpihovanjem komunizma največ pripomogel do razrušitve delavskega pokreta v Sloveniji?

Ali ste pozabili »Zaloško cesto«? Ali ste pozabili na nešteto hišnih preiskav, katerih je bilo največ baš

v času, ko so bili somišljeniki go-spoda Križmana na vladi?

Ali ste pozabili, kako je bilo po volitvah v oblastno skupščino? Ali ste pozabili na stotine krivic, katere so ti ljudje nagromadili na nas?

Ali ste pozabili, da nam niso dali besede na shodu dr. Korošca na Jesenicah, kljub temu, da smo jim za podelitev besede ponujali 100 dinarjev za orlovski krožek? Pa nam kljub temu niso dali besede, ker opozicijo sploh niso pustili do besede.

Ali niste čitali omalovaževanja naše nove kolektivne pogodbe v »Slovenču«, za katero smo se tako trdo mesece in mesece borili in jo častno in v veliko korist nas vseh zaključili. Pa »Slovenec« pravi, da to vse skupaj ni nič in taji resnico našega uspeha, ki še ni popoln in bo dopolnjen še s kolektivno pogodbo na Javorniku, kjer se nam je že tudi posrečilo premestiti po štiridnevni preiskavi spora vse ovire ob vztrajnem sodelovanju glavnih funkcionarjev naše organizacije.

Ko so ti klerikalci kričali na shodu o brezposelnih delavcih na cesti, zakaj jih niste vprašali, zakaj baš njihovi somišljeniki in oni sami delajo po 4 do 8 ur čezur dnevno in imajo po 150 nadur na mesec, kar jim lahko dokažemo in to že mesece in mesece. Kako je takrat, kadar imajo oni politično moč. Spomnite se, da je morala KID izprazniti več samskih stanovanj, da je neki oblastni poslanec dobil stanovanje. Župniki in kaplani pa so vlačili kmečke fante iz dežele in jih spravljali v delo, in sicer take, ki so morali

radi tega doma najemati hlapce. Mnogi sinovi naših članov pa so stali na cesti brez posla. Ali se spomnite, kako so klerikalci v objemu z narodnimi socialisti grmeli proti glavnemu zaupniku, ga denuncirali in spodbijali, neoziraje se na to, kakšno škodo počenjajo vsemu delavstvu, samo da dosežejo svoj politični namen... Zrušili so ga, toda jeseniški kovinarji si ga bomo priborili nazaj in mu dali toliko zaslonbe, da ne bodo več župniki in kaplani posredovalci za delo.

Vse to in nešteto drugih stvari mi je stopilo v spomin na tem shodu, pa sem z gnjevom v srcu sklenil, da se oglasim, ker ne maram, da bi nas taki ljudje reprezentirali kot opozicijo, ker se kot opozicija ne identificiramo s tako lažno opozicijo, ki ji ne gre v račun, ker ni dobila političnega monopola v Sloveniji.

Presodite trezno to moje pojasnilo, če je pa kdo namenoma drugače razumel, kakor sem govoril, proti temu sem pa brez moči.

Jurij Jeram.

Ribnica na Pohorju.

V kamnolomu velja 14dnevna odpoved. Industrija kamnoloma inž. Milana Lenarčiča v Josipdolu je začela te dni z odpovedmi služb delavcem. Kot prvega je odpovedal g. Lenarčič nekemu delavcu službo s pripombo, da je delavec tožil drugo industrijo, »Granitolom«, za nadure in da se je pritožil pri srezkem načelstvu proti občini Ribnica na Pohorju, da mu ni hotela izstaviti za tožbo ubožnega spričevala. Ta odpoved je za delavce silno poškodna. Velepodjetje bogataša ing. Lenarčiča in »Granitoloma«, last g. Resa iz Zagreba in državnega uradnika, železniškega

Če si z naročnino v zaostanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

uslužbenca g. Zapečnika v Breznem, si sicer medsebojno konkurirata, v tem slučaju, ko gre za pravice delavstva po zakonu o zaščiti delavstva, pa sta si obe podjetji edini. Ker je delavec tožil podjetje g. Resa in Zapečnika za izplačilo zakonitega povška 50% za nadure, je ogorčen g. Lenarčič. Odpovedal pa je g. Lenarčič službo delavcu le z 8dnevnim rokom, čeprav velja za industrijska podjetja, kakor je Lenarčičev kamnolom, po obrtnem zakonu 14dnevna odpovedna doba. Od delavca so nadalje zahtevali pri obračunu podpis, da nima od g. Lenarčiča ničesar več zahtevati. Čemu je zahteval to bogati veleposesnik in industrijec g. Lenarčič od ubožnega delavca? Ako je delavca res redno izplačal, potem ni bilo treba zahtevati tega podpisa. Če pa ima ubogi delavec, kojega edino premoženje je v njegovih rokah, od g. Lenarčiča še kaj zahtevati, potem zopet ni bilo potreba zahtevati takšnega podpisa, ki ga je delavec tudi odklonil in bo iskal svoje pravice pred sodiščem. Takšne podpise zahtevajo v podjetju g. Lenarčiča tudi od drugih delavcev. Opozorjamo pa delavce, naj ničesar ne podpisujejo, ampak branijo v teh težkih časih svoje pravice in svoj borni zaslužek.

Občina mora plačati, ker ni dala ubožnega spričevala.

Poročali smo zadnjič, da so nekatere občine delavcem odklanjale izstavitev ubožnega spričevala, če so hoteli tožiti delodajalce. Med temi občinami je bila tudi Ribnica na Pohorju, ki ni hotela dati ubožnega spričevala delavcem, ko so hoteli tožiti za plačilo nadurnega dela tamošnja lastnika kamnolomov ing. Lenarčiča in podjetje Res in Drug. Delavci so se potem pritožili na srezko načelstvo v Prevaljah, ki je občini naložilo, da mora delavcem potrditi ubožna spričevala. Delavci pa so imeli s tem izdatke za vožnjo v Prevalje, zgubo šihita in za vožnjo k advokatu v Maribor ter so zahtevali povračilo te škode od občine Ribnica na Pohorju. Občina je na opomin advokata, preden je bila vložena tožba, tudi res plačala delavcem za škodo in na stroških skupno Din 1000.—. Odločni delavci so si s tem napravili red enkrat za vselej in priporočamo, da si tudi drugod v podobnem slučaju delavci poiščejo svoje pravice, ki jim gredo po zakonu.

Književnost.

Ernst Glaeser: Klasa 1902. — izdanje družbe »Nolit« Beograd, prevedel J. Popović. Književna družba »Nolit« je poslala v javnost že lepo število izbranih romanov iz svetovne literature, ki se odlikujejo po sodobni kulturni in socialni orientaciji. »Klasa 1902« je roman generacije, je kronika iz življenja mladine, rastoče v ozračju vojne psihoze. — Glaeser nam prikazuje malomeščansko družbo, obdano v plašč nacionalnega šovinizma, ki pričakuje, da ji prinese vojna novega življenjskega veselja. — V šolah se vzgaja mladina po strogih militarističnih načelih. Kaj zato, če se odlomi mladi cvet od stebila in ovone? Tudi kdor je šibek, mora vzdržati. Bolezen se mora ukloniti disciplini, samo da živi vojni duh in imperijalistična ideja. — A vojna? Najprej: zmaga za zmago, navdušenje, opojna mamljivost, nato zastoj, mrzlična razburjenost, a nazadnje glad, trpljenje in smrt. In v tem vrtincu je mladina brez opore. Sama išče, tiplje, spoznava. Kam naj se obrne. Ljubez, spolne zablode, pubertetni izbruhi, se mešajo z razburljivimi političnimi dogodki. Mladost gori, a obenem umira osamel. Mar naj ji pomagajo starši in vzgojitelji, ki so jo s svojo hinavsko meščansko vzgojo pahnili iz realnega življenja v gnusne zastrte sanje? Ne morejo! Mladost raste z lastnih tal. S spolnostjo, s tovarištvom, na podlagi licemerskih doživljajev s starejšimi in radi strahotnih dogodkov svetovne vojne, prihaja do lastnega spoznanja: stran od hinavske družbe, stran od naših starih vzornikov. — V njihovih rokah se življenje spreminja in strup. Če bi Glaeser ne išel iz te generacije, bi mu skoro ne hoteli verjeti. Toda kakor je bila mladost tlačena in prevarana, toliko bolj iskrene so njene izpovedi. Kdor pa je sam doživel vso tragiko tega rodu, bo mirno pritrdil: res, tako je! Roman »Klasa 1902« priporočamo vsem, ki jih zanima lepa knjiga. Posebej pa kličemo vzgojiteljem: čitajte in spoznavajte! Družba »Nolit« zasluži priznanje.

Meh za smeh.

Kratko in jedrnat.

»Blagajnika iščete?«
»Kar dva. Starega in novega.«

Kdor zna...

Krojač tovarišu: »Kaj ti dolžniki vračajo račune neodprte? Napravi kakor jaz! Daj jih v parfimirane ovitke in žena naj napiše naslove, pa noben ne pride več nazaj!«

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**
14 karatno originalno ameriškansko

zlatu nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt«. Naroča se Administration der »Radio« welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Šolske torbice, aktovke, kovčki, preobleke za kovčke, damske torbice, denarnice, pasovi itd. Istotako tudi poceni popravila v novo otvorenjeni torbarni

JOSIP KARLO,
MARIBOR, Kopališka ulica šte. 2
(Scherbaumov paviljon).

Vsakdo mora čitati
Fr. Žgežev knjižo

o spolni vzgoji

Stane 8 Din in se dobi
v vseh knjigarnah. ---

Pristopajte k zadrugi
„DELAVSKE DOM“

r. z. z. o. z. v Mariboru.

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din.
Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost, da bo član te delavske zadruge.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.

Za jesen in zimo

Velika izbira **trikotaje, klobukov, čevljev, copat** itd. po solidnih cenah pri

JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNISKA
ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH r. z. z. o. z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 7% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovem pri Rajhenburgu. — Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 Din, vpisnina 250 Din.

NAČELSTVO.

Za šolo kupujemo samo na
Slomškovem trgu šte. 6.
Ljudska tiskarna Maribor.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v **Štajerski hranilnici in posojilnici**
v Mariboru, Rotovski trg šte. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 6 1/2%
proti trimesčni odpovedi.